

PROF. DR. IGOR KARAMAN

Rođen u Splitu 20. VII. 1927. Završio je u rodnom gradu osnovnu i nižu srednju školu, a zatim nastavio školovanje u Zagrebu, Ovdje je na Filozofskom fakultetu diplomirao 1952. studij povijesti, a na istom fakultetu postigao je 1960. doktorat povijesnih nauka. Od 1946. do 1949. radi u Muzeju narodnog oslobođenja Hrvatske i Povijesnom muzeju Hrvatske u Zagrebu. Nakon toga bio je deset godina (1949 – 1959) arhivist Državnog arhiva Hrvatske u Zagrebu. Od početka 1960. prelazi na Filozofski fakultet u Zagrebu, gdje djeluje kao redovni sveučilišni profesor do 1. X. 1987. kad odlazi u mirovinu. Od osnutka Instituta za hrvatsku povijest u Zagrebu 1971. sudjeluje u organiziranju znanstvenog rada te ustanove, a od kraja 1974. do 1978. nalazi se na funkciji predstojnika Instituta. Od 1979. do 1982. voditelj je Zavoda za povijesne znanosti JAZU.

Karamanova znanstvenoistraživačka djelatnost u području gospodarske i društvene povijesti Hrvatske ima svoje ishodište u njegovu početnom arhivističkom radu na sređivanju i obradi povijesne građe kod Državnog arhiva Hrvatske u Zagrebu¹. Iz tog vremena potječe desetak priloga našoj arhivistici (objavljenih između 1955 – 1959), u kojima su osvijetljena neka razdoblja iz povijesti arhiva u Hrvatskoj, razvoj i sastav pojedinih fondova građe, kao i prezentirana iskustva iz susjednih zemalja (Austrije, Italije). Radeći na sređivanju starije građe iz područja privrednog života, pristupa već tada kao povjesničar istraživanju problema ekonomsko-socijalnih odnosa u Hrvatskoj u doba kasnog feudalizma i kapitalizma, što će dva decenija ostati njegovom osnovnom znanstvenom preokupacijom. O tim pitanjima objavio je pedesetak rasprava i članaka te dvadesetak drugih priloga (građa, recenzije, znanstvena publicistika). Osim u hrvatskim časopisima i drugim edicijama, nekoliko studija publicirao je u Austriji, SR Njemačkoj, DR Njemačkoj, Mađarskoj, Čehoslovačkoj i Sovjetskom Savezu.

Osnovno je obilježje njegova znanstvenoistraživačkog postupka da svoj prikaz i objašnjenje različitih historiografskih problema temelji na utvrđivanju relevantnih i dokumentiranih činjenica – pri čemu kao ekonomsko-socijalni povjesničar posebnu pažnju posvećuje pronalaženju i analizi mjerljivih, brojčanih podataka radi izrade reprezentativnih kvantitativnih pokazatelja za pojedine povijesne fenomene. Istražujući gospodarska i društvena zbivanja u prošlosti naših krajeva, osvjetljava ih napose u relaciji prema povijesnim kretanjima na širem srednjoeuropskom prostoru, sustavno prateći rezultate suvremene povijesne znanosti u susjednim zemljama.

¹ Opširnije o radu prof. I. Karamana u Arhivu vidi I. Karaman, Studije i prilozi iz arhivistike, Pogovor, Zagreb 1993, 196 – 203.

U širokom spektru problema iz ekonomsko-socijalne historije kojima se bavio, istaknuto mjesto na području agrarnih odnosa zauzima proces oblikovanja krupnih feudalnih vlastelinstava u Slavoniji nakon turske okupacije, njihova privredna organizacija i poslovanje te kasniji preobražaj (nakon 1848) u kapitalističke veleposjede. Na toj osnovi, u komparaciji slavonskog razvojnog puta prema stanju u Banskoj Hrvatskoj, razmatra strukturu plemićkog društva na hrvatsko-slavonskom području. Također je rasvijetlio značenje državnih (komorskih) posjeda u sklopu zahvata merkantilističko-kameralističke ekonomske politike na tom prostoru.

Druga grupa pitanja iz agrara vezana je uz položaj seljaka na kasnofeudalnim imanjima, njihovu eksploataciju putem urbarskih obaveza i otpor toj eksploataciji u mnogobrojnim seljačkim bunama. Posebno je istraživao društveno previranje 1755. god., a u sintetskoj obradi seljačkih pokreta zahvaćeno je šire razdoblje od 16. do 19. st. Na području Dalmacije analizira poljoprivrednu proizvodnju u vezi s vinskom trgovinom i problemom kolonata u drugoj pol. 19. st.

Na te studije nadovezuju se istraživanja trgovinsko-prometne djelatnosti, u čemu je dao krupan doprinos boljem poznavanju razvoja i značenja tzv. žitne trgovine u 18. i 19. st. (do 1848) na podunavsko-jadranskom prostoru. Obradio je osobito probleme robnog prijevoza i trgovačkog poslovanja na relaciji od Siska preko Karlovca do Rijeke i Senja, posebno analizirajući povijesni razvoj tih važnih gradskih središta i obalnog područja Hrvatskog primorja. U tom sklopu objasnio je također ulogu središnjih faktora Habsburške Monarhije u doba marijaterezijanskih i jozefinskih reformi, kao i djelovanje domaćih krugova na unapređenju trgovine i ostalih gospodarskih grana (npr. N. Škrlec, J. Kralj, A. Vranjican). U razdoblju konstituiranja kapitalističke privrede u hrvatskim zemljama nakon 1848. prvorazredno značenje dobivaju naponi u vezi s gradnjom željeznica, što je našlo odgovarajuće mjesto u Karamanovim ekonomsko-historijskim studijama. S obzirom na tadašnju istaknutu ulogu naših trgovačkih komora i ličnosti koje u njima djeluju, tim je faktorima posvetio znatnu pažnju.

U oblikovanju moderne kapitalističke ekonomike u Hrvatskoj do prvog svjetskog rata osobitu je važnost imao razvojni put industrijskog i novčarskog poduzetništva, ali je ta problematika bila u našoj historiografiji do Karamanovih radova gotovo posve neistražena. Pisac stoga u svojim priložima utvrđuje činjenično stanje u pojedinim periodima poleta, krize ili stagnacije domaćeg kapitalističkog poduzetništva na području sjeverne Hrvatske, Dalmacije i Istre, analizira unutrašnje uzroke konkretnih pojava i značenje vanjskih utjecaja (osobito ulogu ekonomske politike vladajućih faktora u Austro-Ugarskoj Monarhiji) te udio i obilježje stranog kapitala na našem tlu. U tom sklopu posebno je obradio probleme drvne industrije u Slavoniji, zatim pojavu krupnijih trgovačkih pothvata do prvog svjetskog rata, a također udio gradske industrije u sastavu kapitalističke ekonomike. S obzirom na negativne ekonomsko-socijalne posljedice političke rascjepkanosti hrvatskih pokrajina u granicama Habsburške Monarhije razmatrao je i ovo pitanje.

Kao što je za razdoblje kasnog feudalizma na temelju analize gospodarskih kretanja osvjetlio također niz pitanja društvene strukture (sastav plemstva i uloga stranih magnata, seljaštvo, trgovačko građanstvo), tako je pri istraživanju geneze građansko-kapitalističkog sustava u nas do prvog svjetskog rata obradio problematiku konstituiranja domaćega građanstva u kontinentalnom i jadranskom prostoru te osnovne karakteristike razvoja radničke klase u Hrvatskoj.

Kako izlazi iz dosad rečenog, problematika njegovih radova obuhvaća gotovo sve relevantne pojave u razvoju privrede i društva u hrvatskim zemljama tokom 18. i 19. stoljeća (do prvog svjetskog rata). Na početna istraživanja strukture veleposjedničke ekonomike i položaja seljaštva na hrvatsko-slavonskom području nadovezuju se prilozi o trgovinsko-prometnoj problematici i o genezi domaćeg, nacionalnoga građanstva, da bi zatim mnogobrojne studije posvetio utvrđivanju i objašnjavanju razvoja različitih sektora kapitalističke ekonomike (industrija, promet, novčarstvo i dr.) na cjelokupnom području Hrvatske do propasti Austro-Ugarske Monarhije. Pritom je u više sintetskih radova proširivao granice svog interesa vremenski (od 16. do 20. st.) ili prostorno (izvan okvira Hrvatske).

S obzirom na poznatu činjenicu da je građanska historiografija u nas veoma malo pažnje posvećivala osvjetljavanju problematike iz oblasti ekonomske i socijalne povijesti, Karamanove studije predstavljaju u cjelini dragocjen doprinos napretku i osuvremenjavanju naše povijesne znanosti. One dijelom znače unošenje nove kvalitete u prijašnja istraživanja gospodarskog razvoja (npr. u povijesti agrarnih odnosa ili trgovinsko-prometne djelatnosti), a što se geneze građanskog društva i kapitalističke privrede u hrvatskim zemljama tiče, imaju pretežno karakter i značenje pionirskog rada.

IGOR KARAMAN – POPIS RADOVA 1951 – 1993.

Knjige

- Valpovačko vlastelinstvo, ekonomsko-historijska analiza (JAZU), Zagreb 1962, 111 str.
- Privreda i društvo Hrvatske u 19. stoljeću (Školska knjiga), Zagreb 1972, 365 str.
- Privredni život Banske Hrvatske od 1700. do 1850; (Sveučilišna naklada Liber), Zagreb 1989/1990, 274 str.
- Industrijalizacija građanske Hrvatske 1800 – 1941. (Naprijed), Zagreb 1991, 303 str.
- Jadranske studije, prilozi ekonomsko-socijalnoj historiji Rijeke, Hrvatskog primorja i Dalmacije od XVIII. do XX. stoljeća (Izdavački centar Rijeka), Rijeka 1992, 221 str.
- Studije i prilozi iz arhivistike (Arhiv Hrvatske), Zagreb 1993, 203 str.

Rasprave i članci

- Osnovni podaci i neke napomene o slavonsko-srijemskom veleposjedu, "Zbornik Matice srpske" 20, Novi Sad 1958, 37 – 52.
- Komorska gosposštija Čabar 1787 – 1798. god., "Historijski zbornik" XI – XII, Zagreb 1958 – 1959, 259 – 282.
- Prilozi za historiju kasnofeudalnog posjeda u Hrvatskoj, "Starine JAZU" 50, Zagreb 1960, 297 – 312.
- O gospodarskom položaju podržavljenih crkvenih posjeda u Hrvatskoj potkraj 18. st., "Arhivski vjesnik" III, Zagreb 1960, 353 – 365.
- Komorski zemljišni posjed u Hrvatskoj i "jakobinac" Josip Krajić, "Radovi Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta" 3, Zagreb 1960, 1 – 31.
- O nekim osnovnim problemima ekonomsko-socijalnih kretanja na području Slavonije i Srijema poč. 19. st., "Historijski zbornik" XIV, Zagreb, 243 – 254.

- Pregled stanovništva Hrvatske, Slavonije, Srijema i Bačke u doba Josipa II. (1787), "Zbornik Matice srpske" 29, Novi Sad 1961, 88 – 92.
- Prilog velikoj buni križevačkih seljaka god. 1755, "Starine JAZU" 52, Zagreb 1962, 273 – 297.
- Postanak i značenje Privremenog urbara za Hrvatsku iz godine 1755, "Radovi Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta" 4, Zagreb 1962, 51 – 78.
- Novi prilog za razvitak trgovinskog prometa prema Hrvatskom primorju krajem 18. st., "Historijski zbornik" XV, Zagreb 1962, 303 – 307.
- Stanovništvo i magistrat grada Karlovca potkraj 18. st., "Historijski zbornik" XVI, Zagreb 1963, 217 – 224.
- Djelatnost Trgovinsko-gospodarske komisije Hrvatskog kraljevskog vijeća 1769 – 1779, "Historijski zbornik" XVII, Zagreb 1964, 183 – 212.
- Aus der Geschichte der maria-theresianischen merkantilistischen Politik in Kroatien, "Oesterreichische Osthefte" 2, Beč 1965, 89 – 102.
- Privredni razvitak Dalmacije pod austrijskom upravom, "Mogućnosti" 6, Split 1965, 640 – 661.
- Trgovinska magistrala Sisak-Karlovac-Rijeka i merkantilistička politika bečkog dvora u god. 1749 – 1767, "Starine JAZU" 53, Zagreb 1966, 263 – 312.
- Ekonomske politike u vrijeme hrvatskog narodnog preporoda, "Kolo" 8 – 10, Zagreb 1966, 180 – 193.
- Privredni položaj Slavonije u Habsburškoj monarhiji pod nagodbenim sistemom 1868 – 1918, "Zbornik Historijskog instituta Slavonije" 4, Slavonski Brod 1966, 283 – 374.
- Uloga grada Šibenika u dalmatinskoj privredi potkraj 19. i na početku 20. st., "Mogućnosti" 12, Split 1966, 1335 – 1345.
- Prilog za povijest Senja i Karlobaga u drugoj pol. 18. st., "Historijski zbornik" XIX – XX, Zagreb 1966 – 1967, 103 – 127.
- Privredni položaj hrvatsko-slavonskog područja u Habsburškoj monarhiji nakon ukidanja feudalnih odnosa, 1849 – 1873, "Prilozi za ekonomsku povijest Hrvatske", Zagreb 1967, 7 – 25.
- Problemi razvitka kapitalističkog hojajstva u Horvatii do sredini XIX. v., "Voznikovenie kapitalizma" (AN SSSR), Moskva 1968, 181 – 197.
- Počeci industrijske privrede u Slavoniji 1850 – 1860, "Radovi Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta" 6, Zagreb 1968, 97 – 109.
- Das kroatische Handelsbürgertum. Seine sozial-wirtschaftliche Rolle zur Zeit der nationalen Wiedergeburt, "Oesterreichische Osthefte" 2, Beč 1969, 85 – 94.
- Ekonomsko-socijalni razvitak naselja Trg pod Ozljem do sredine 19. st., "Selo Trg kod Ozlja", Beograd 1969, 29 – 43.
- Ekonomsko-socijalne prilike u Slavoniji u drugoj pol. 19. st., "Prvo radničko društvo u jugoslavenskim zemljama", Slavonski Brod 1969, 11 – 23.
- Osnovna obilježja društveno-ekonomske i nacionalne strukture gradskog stanovništva u sjevernoj Hrvatskoj potkraj 19. i na poč. 20. st., "Jugoslavenski istorijski časopis" 4, Beograd 1969, 129 – 136.
- Privredni razvitak grada Rijeke pod nagodbenim sistemom do prvog svjetskog rata, "Jadranski zbornik" VII, Rijeka-Pula 1969, 39 – 58.
- Die Hauptmerkmale der Entwicklung der spätfeudalen Grossgrundbesitzungen in Kroatien und Slawonien, "Akta V. internacionalnog kongresa za ekonomsku historiju", Lenjingrad 1970.
- Ambroz Vranjican: lik hrvatskog trgovca i društvenog radnika u preporodno doba, "Hrvatsko sveučilište" Zagreb, 10. XI. 1971. (br. 26, 16); 17. XI. 1971. (br. 27, 16).

- Die Hauptmerkmale der landwirtschaftlichen Verhältnisse in Slawonien-Syrmien vom 18. bis 20. Jh., "A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei", Budimpešta 1971 – 1972, 223 – 228.
- Dva priloga razmatranju agrarnih odnosa na području sjeverne Hrvatske u kasnofeudalnom i kapitalističkom razdoblju, do 1918, "Historijski zbornik" XXV – XXVI, Zagreb 1971 – 1972, 377 – 385.
- Osnovne socijalno-ekonomske determinante četiristoljetnog razvitka grada Karlovca i njegove regije, "Simpozij o Petrovoj Gori" (JAZU), Zagreb 1972, 67 – 79.
- Značenje sjevernohrvatskog Primorja u gospodarskoj prošlosti šireg hrvatskog zaleđa, "Republika" 3 – 4, Zagreb 1972, 257 – 274.
- Sastav i društveno-ekonomska djelatnost dalmatinskog građanstva u šezdesetim i sedamdesetim godinama 19. st., "Dalmacija 1870.", Zadar 1972, 11 – 36.
- Sumarni katastar veleposjeda u Slavoniji od 18. do 20. st., "Radovi Centra JAZU u Vinkovcima" 2, Zagreb 1973, 167 – 212.
- Trgovačka i industrijska središta sjeverne Hrvatske od doba turskih ratova do raspada Habsburške monarhije, "Dometi" 5 – 6, Rijeka 1973, 45 – 54.
- Základní rysy vývoje průmyslové ekonomiky v severním Charvátsku do první světové války, "Sléžsky sborník" 71 – 3, Opava 1973, 188 – 207.
- Problemi ekonomske integracije hrvatskih zemalja u Habsburškoj monarhiji 1850 – 1918, "Prilozi Instituta za istoriju" 9 – 10, Sarajevo 1973, 63 – 77.
- Pokreti seljaka u sjevernoj Hrvatskoj god. 1755, "Radovi Instituta za hrvatsku povijest" 5, Zagreb 1973, 365 – 372.
- Seljačke bune u sjevernoj Hrvatskoj tokom 17. i 18. st., "Međunarodni kulturnopovijesni simpozij Mogersdorf" 5, Maribor 1973, 151 – 166.
- Pokreti seljačkog puka u kasnofeudalnoj Hrvatskoj i njihove socijalno-ekonomske osnove, "Encyclopaedia Moderna" 25, Zagreb 1973, 5 – 13.
- Značenje sjevernohrvatskog Primorja u gospodarskoj prošlosti šireg hrvatskog zaleđa, "Matica – Iseljenički kalendar" 1973, Zagreb 1973, 104 – 112.
- Socijalno-ekonomske prilike u jugoslavenskim zemljama Habsburške monarhije u doba kasnog feudalizma, 1650 – 1848, "Zbornik za istoriju Matice srpske" 9, Novi Sad 1974, 7 – 29.
- Die Entwicklung der sozial-wirtschaftlichen Struktur der städtischen Einwohnerschaft Kroatiens in der vorindustriellen und industriellen Zeit, bis zum ersten Weltkrieg, "Festschrift für W. Abel", Göttingen-Hannover, 1974, 787 – 799.
- Osnovna obilježja razvitka industrijske privrede u sjevernoj Hrvatskoj do prvog svjetskog rata, "Acta Historico-Oeconomica Iugoslaviae" 1, Zagreb 1974, 37 – 60.
- Fiume város gazdasági fejlődése a dualizmus korában, "Századok" 108 – 1, Budimpešta 1974, 193 – 211.
- Problemi kapitalističke privrede sjeverne Hrvatske u razdoblju između nagodbe i njene revizije, 1868 – 1873, "Radovi Instituta za hrvatsku povijest" 6, Zagreb 1974, 87 – 128.
- Problemi socijalno-ekonomskog razvoja sjeverne Hrvatske u razdoblju dualizma, do kraja 19. st., "Sborník prací z vedeckého zasedání československo-jugoslávské historické komise v Banské Bystrici 10 – 11. 9. 1973.", Prag 1974, 106 – 128.
- Privreda i društvo Hrvatske u 19. st., "Nastava povijesti" 2. i 3, Zagreb 1974, 99 – 109. i 169 – 183.
- Pokreti seljačkog puka u kasnofeudalnoj Hrvatskoj i njihove socijalno-ekonomske osnove, "Zadarska revija" 1, Zadar 1975, 79 – 88.
- Die Bauernbewegungen und der bäuerliche Klassenkampf in Kroatien im Zeitalter des Spätfudalismus, "Der Bauer im Klassenkampf", (AdW DDR) Berlin 1975, 491 – 512.

- Osvrt na stanje obrtničko-industrijske privrede u osamdesetim godinama 19. st. na području sjeverne Hrvatske, "Acta Historico-Oeconomica Iugoslaviae" 2, Zagreb 1975, 55 – 66.
- Kako je nastajao moderni Zagreb, "Kaj – posebna izdanja", Zagreb 1975, 1 – 30.
- Nastajanje današnjeg Zagreba, "Nastava povijesti" 3, Zagreb 1975, 162 – 171.
- Povijesni razvoj Zagreba, "Zagreb i okolica", Zagreb 1975, 18 – 48. i 129 – 151.
- Zagrebački trgovci u 17. i 18. stoljeću, "Historijski zbornik" XXIX – XXX, Zagreb 1976 – 1977, 251 – 262.
- Požega i Požeška kotlina od oslobođenja ispod turske vlasti do 1848. god., "Požega 1227 – 1977.", Slavonska Požega 1977, 199 – 207.
- Zagreb: jučer – danas – sutra, "Vodovod grada Zagreba 1878 – 1978." Zagreb 1978, 9 – 18.
- Die Grosshändler in der Stadt Zagreb zur Zeit der Türkenkriege, 16. bis 17. Jh., "Beiträge zur Handels- und Verkehrsgeschichte", Graz 1978, 75 – 81.
- Die Kaufmannschaft in Kroatien als führende Wirtschaftskraft zur Zeit des Merkantilismus und der frühen Industrialisierung, "Wirtschaftskräfte und Wirtschaftswege – Festschrift für H. Kellenbenz" Teil III (Klett-Cotta), 1978, 155 – 166.
- The Socio-Economic Structure of the Urban Population in Northern Croatia During the Early Industrial Period, Before World War I, "Southeastern Europe / L'Europe du Sud-Est" v. 5, f. 2, Arizona 1978, 134 – 146.
- Kraljevica: ratna luka i arsenal Habsburške monarhije u 18. st., "Radovi Instituta za hrvatsku povijest" 11, Zagreb 1978, 147 – 181.
- Socijalno i regionalno porijeklo studenata u zagrebačkom visokom školstvu do prvog svjetskog rata, "Međunarodni kulturnopovijesni simpozij Mogersdorf" 8 (Kiseg 1976), Szombathely 1978, 317 – 364.
- Die Entwicklung der Manufakturen bzw. der frühen Industrie in Kroatien 1750 – 1850, "Wirtschafts- und sozialhistorische Beiträge – Festschrift für A. Hoffmann", Beč 1979, 236 – 246.
- Ekonomske i socijalne prilike u gradu Karlovcu u doba razvitka građansko-kapitalističkih odnosa, "Karlovac 1579 – 1979.", Karlovac 1979, 155 – 175.
- Društveno-ekonomski uvjeti razvoja Kombinata Belišće do 1918. god., "Kombinat Belišće kao čimilac privrednog razvoja", Osijek 1980, 79 – 93.
- Društveno-ekonomsko stanje pokrajine i tzv. "vladina akcija za gospodarsko podizanje Dalmacije" početkom 20. st., "Fiskovićeve zbornik" II, Split 1980, 274 – 289.
- Ekonomická integrácia chorvátskych krajín v Habsburskej Monarchii v rokoch 1850 – 1918, "Slovanské štúdie" XXI, Bratislava 1980, 165 – 185.
- Das Städtewesen Nordkroatiens und Slawoniens in der Epoche des barocken Aufbaues, "Die Städt MittelEuropas im 17. und 18. Jh.", Linz/Donau 1981, 59 – 72.
- Kroz povijest Gorskog kotara, "Gorski kotar", Delnice 1981.
- Problemi ekonomskog razvitka hrvatskih zemalja u doba oblikovanja građansko-kapitalističkog društva do prvog svjetskog rata, "Društveni razvoj u Hrvatskoj od 16. st. do poč. 20. st.", Zagreb 1981, 307 – 342.
- Uloga grada Osijeka u razvitku kapitalističke privrede Slavonije do prvog svjetskog rata, "Osijek kao polarizacijsko žarište", Osijek 1981, 107 – 114.
- Plovidba na dunavskim pritokama Dravi i Savi u 18 – 19. st., "Plovidba na Dunavu i njegovim pritokama kroz vekove", Beograd 1983, 359 – 377.
- Privredni razvitak mjesta i okoline Ludbrega 1848 – 1914, "Ludbreg", Ludbreg 1984, 243 – 257.

- Prijelaz ili modernizacija: društvenohistorijski procesi modernizacije i problemi prijelaznih razdoblja, "Naše teme" 4 – 5, Zagreb 1984, 655 – 676.
- Ekonomsko-socijalni sastav seljaštva i seoskih naselja na kasnofeudalnim vlastelinstvima baranjskog trokuta, "Tri stoljeća Belja", Osijek 1986, 181 – 194.
- Osnovna obilježja imanja Belje i Darda u sastavu kasnofeudalnih ili kapitalističkih zemljoposjeda na baranjsko-slavonskom tlu do 1918. god., "Tri stoljeća Belja", Osijek 1986, 77 – 92.
- Osnovne socijalno-ekonomske determinante povijesnog razvoja grada Koprivnice i njegove regije, "Koprivnica – grad i spomenici", Zagreb 1986, 18 – 23.
- Privredni život Banske Hrvatske u doba ilirskog pokreta, "Acta Historico-Oeconomica Iugoslaviae" 13, Zagreb 1986, 87 – 114.
- Razvoj stanovništva i privrede u urbanom sustavu grada Rijeke od revolucije 1848/49. do raspada Habsburške monarhije, "Historijski zbornik" XXXIX, Zagreb 1986, 79 – 130.
- Prosvijećeni (reformni) apsolutizam na tlu Habsburške monarhije kao etalistički sustav prijelaznog razdoblja, "Historijski zbornik" XXXIX, Zagreb 1986, 211 – 241.
- Tranzicija stanovništva u povijesnim tokovima modernizacije društva, "Naše teme" 12, Zagreb 1986, 2033 – 2062.
- Počeci tranzicije stanovništva u Hrvatskoj i njihova socio-ekonomska osnova, do 1918, "Sociologija sela" 24, Zagreb 1986, 63 – 78.
- Zagreb 1800 – 1987, "Zagreb 1094 – 1987, drugi dio" (kalendar Udružene banke Hrvatske), Zagreb 1987, 1 – 19.
- Die Industrialisierung des bürgerlichen Kroatiens und ihre wirtschaftliche Infrastruktur bis zum ersten Weltkrieg, "Festschrift für O. Pickl", Graz-Beč 1987, 249 – 255.
- Razvojne karakteristike visokoga činovništva u građanskoj Hrvatskoj do prvog svjetskog rata, "Međunarodni kulturnopovijesni simpozij Mogersdorf" 16 (Mogersdorf 1984), Eisenstadt 1987, 85 – 113.
- Socijalitetni pristupi u socijalnohistorijskim istraživanjima, "Radovi Zavoda za hrvatsku povijest" 21, Zagreb 1988, 233 – 244.
- Ekonomske prilike u građanskoj Hrvatskoj i Slavoniji od 1815. do 1835. g. – Ekonomske prilike u sjevernoj Hrvatskoj od 1835. do 1847. g., "Jaroslav Šidak i dr.: Hrvatski narodni preporod / Ilirski pokret", Zagreb 1988, 58 – 72. i 112 – 118.
- Privredni razvoj Rijeke 1848 – 1868 – 1918, "Povijest Rijeke", Rijeka 1988, 216 – 225. i 239 – 263.
- Bitne determinante i obilježja povijesnog razvitka Slavonske Požege, "Osječki zbornik" XX, Osijek 1989, 83 – 94.
- Tradicionalne seoske institucije u procesima modernizacije, "Naše teme" 10, Zagreb 1989, 2635 – 2652.
- Die kleinen und mittleren Unternehmen in der kapitalistischen Wirtschaft Kroatiens 1848 – 1941, "Small-and Medium-Size Enterprises in the Economy of the Late-Comers since the Industrial Revolution", Budimpešta 1990, 227 – 242.
- Uloga malog i srednjeg poduzetništva u oblikovanju kapitalističkog privrednog sustava na tlu Hrvatske, "Povijesni prilozi" 9, Zagreb 1990, 3 – 36.
- Društenopovijesni totalitet i segmentarni socijalitet u znanstvenoj konceptualizaciji društvene (kulturne) antropologije, "Studia ethnologica" 2, Zagreb 1990, 17 – 22.
- Stanovništvo i privreda Dvora na Uni i dvorskog Pounja od razvojačenja do prvog svjetskog rata, 1881 – 1914, "Dvor na Uni", Zagreb – Dvor na Uni 1991, 185 – 199.
- Grof Janko Drašković u hrvatskom nacionalnom preporodu do 1848, "Janko Drašković: Disertatia iliti razgovor" (pretisak), Karlovac 1991, 69 – 81.
- Hrvatski programi, u povodu pretiska "Disertacije ..." grofa J. Draškovića, "Svjetlo" 2, Karlovac 1991, 7 – 11.

- Aktualnost pravaštva Eugena Kvaternika i starčevićanska zloupotreba njegovog životnog djela, "Svjetlo" 4, Karlovac 1991, 10 – 13.
- Povijesne obljetnice Zagreba, glavnoga grada Republike Hrvatske i metropole svih Hrvata, "Nastava povijesti" 3 – 4, Zagreb 1991, 129 – 140.
- Zagrebački jubileji – Dubine zagrebačkih stoljeća, "Vjesnik" (prilog: Panorama), Zagreb 5. IV. 1991, 6 – 7.
- Zagreb: metropola svih Hrvata, "Novi Vjesnik", Zagreb 8 – 14. XI. 1992, podlistak 1 – 7.
- Die südslawischen Länder der Habsburger Monarchie 1650 – 1848, "Handbuch der europäischen Wirtschafts- und Sozialgeschichte", Band 4 (Klett-Cotta), 1993, 1027 – 1047.
- Razvojne etape i karakteristike građanskoga svijeta u Hrvatskoj za vrijeme dualizma, 1867 – 1918, "Međunarodni kulturnopovijesni simpozij Mogersdorf" 23 (Rogaška Slatina 1992), Maribor 1993, 247 – 273.
- Nuštar: na granici Hrvatskog podunavlja, "Vjesnik", Zagreb, 4 – 10. IV. 1993, podlistak 1 – 7.
- Nuštar i njegovo žiteljstvo tijekom stoljeća, "Nuštar – mala povjesnica mjesta" (Privlačica), Vinkovci 1993, 9 – 41.

Ocjene, prikazi, predgovori i pogovori

- P. Skok: Tri starofrancuske hronike o Zadru u godini 1202, "Arhivist" 3, Beograd 1951, 96 – 97.
- Izdanja notarskih knjiga Trogira, Kotora i Dubrovnika, "Historijski zbornik" V – 1/2, Zagreb 1952, 201 – 203.
- Radovi S. Gavrilovića iz agrarne historije Slavonije i Srijema, "Historijski zbornik" XI – XII, Zagreb 1958 – 1959, 293 – 295.
- Dvije edicije izvora iz ekonomske historije kao nastavnih pomagala, "Historijski pregled", Zagreb 1960.
- Prilog dunavsko-savskoj trgovini u 18. i 19. st., "Historijski zbornik" XIII, Zagreb 1960, 327 – 328.
- B. Stojšavljević: Gornjaci; Šuma i paša, "Historijski zbornik" XIV, Zagreb 1961, 276 – 281.
- A. Lj. Lisac: Razvoj industrije papira u Zagrebu, "Historijski zbornik" XV, Zagreb 1962, 340 – 341.
- M. Despot: Pokušaji manufakture u građanskoj Hrvatskoj u 18. st., "Historijski zbornik" XV, Zagreb 1962, 301 – 303.
- Prilozi I. Ercega za historiju ekonomike prekokupske Hrvatske i Primorja, "Historijski zbornik" XV, Zagreb 1962, 298 – 301.
- Dr. Josip Matasović, 1892 – 1962. (nekrolog), "Historijski pregled" 2, Zagreb 1962, 147 – 148.
- S. Gavrilović: Iz ekonomsko-socijalne istorije Srema i Slavonije sredinom XVIII. st., "Jugoslovenski istorijski časopis" 2, Beograd 1963, 109 – 114.
- I. Erceg: Kmetško-feudalni odnosi na komorskim imanjima u Vinodolu i Gorskom kotaru, "Historijski zbornik" XVI, Zagreb 1963, 303 – 310.
- Građa za gospodarsku povijest Hrvatske 1 – 14, izd. JAZU, Zagreb 1951 – 1962, "Jugoslovenski istorijski časopis" 3, Beograd 1963, 113 – 119.
- Agrártörténeti Szemle" IV, 1 – 2, 3 – 4 (Budapest 1962), "Historijski zbornik" XVI, Zagreb 1963, 339 – 344.
- "Agrártörténeti Szemle" V, 1 – 2, 3, 4, Suppl. (Budapest 1963), "Historijski zbornik" XVII, Zagreb 1964, 496 – 500.

- Prilozi za ekonomsko-socijalnu historiju u ediciji "Studia Historica" Mađarske akademije nauka 1 – 54, Budimpešta 1951 – 1964, "Jugoslovenski istorijski časopis" 3, Beograd 1964, 95 – 107.
- Fragmentarnost slike: za sistematsko izučavanje socijalno-ekonomskog razvitka grada Rijeke i Hrvatskog primorja, "Dometi" 11, Rijeka 1969, 6 – 7.
- Peti međunarodni kongres za ekonomsku povijest, Lenjingrad 1970, "Nastava povijesti" 1, Zagreb 1970 – 1971, 51 – 57.
- Radovi I. I. Leščilovske iz gospodarske povijesti sjeverne Hrvatske od kraja 18. st. do 1848, "Historijski zbornik" XXIII – XXIV, Zagreb 1970 – 1971, 475 – 481.
- Riječ urednika, "Spomenica Josipa Matasovića (1892 – 1962)", Zagreb 1972, I – II.
- Život posvećen znanosti: u povodu 70. godišnjice života Jaroslava Šidaka, "Dometi" 1 – 2, Rijeka 1973, 83 – 84.
- Riječ u raspravi o istraživanju strukture radništva, "Časopis za suvremenu povijest" III, Zagreb 1973, 137 – 141.
- Riječ u raspravi o istraživanju industrijske revolucije, "Acta Historico-Oeconomica Iugoslaviae" 1, Zagreb 1974, 176 – 178.
- Predgovor, "Kroz povijest Gradišćanskih Hrvata", Zagreb 1974.
- M. Kolar-Dimitrijević: Radni slojevi Zagreba od 1918. do 1931, "Historijski zbornik" XXVII – XXVIII, Zagreb 1974 – 1975, 394 – 399.
- Predgovor, "Enciklopedija hrvatske povijesti i kulture", Zagreb 1980, V – VIII.
- H. Valentinitich: Das landesfürstliche Quecksilberbergwerk Idria 1575 – 1659, "Acta Historico-Oeconomica Iugoslaviae" 9, Zagreb 1982, 119 – 122.
- Društvo, mit i iskustvo – Sporno ilirstvo (u povodu knjige D. Roksandića: Vojna Hrvatska / La Croatia Militaire), "Naše teme" 7 – 8, Zagreb 1989, 1912 – 1916. i 1953 – 1954.
- M. Vrbotić i A. Szabo: Karlovac na razmeđu stoljeća, 1880 – 1914, "Svjetlo" 6, Karlovac 1990, 15 – 16.
- B. Vranješ-Šoljan: Stanovništvo gradova Banske Hrvatske na prijelazu stoljeća, 1890 – 1914, "Radovi Zavoda za hrvatsku povijest" 24, Zagreb 1991, 261 – 264.
- L. Dobronić: Biskupski i kaptolski Zagreb, "Radovi Zavoda za hrvatsku povijest" 25, Zagreb 1992, 274 – 277.
- Rudolf Strohal, život i djelo (predgovor), "R. Strohal: Grad Karlovac opisan i orisan" (pretisak), Karlovac 1992, IX – XV.
- Značenje znanstvenoga opusa dr. Danila Klana za gospodarsku povijest Hrvatske, "Život i djelo dr. Danila Klana, 1910 – 1990." (Historijski arhiv Rijeka), Rijeka 1993, 27 – 34.
- Slavonski triptih Ive Mažurana, "Vjesnik" (prilog: Danica), Zagreb 10. VII. 1993, 23.
- Hrvatska na zemljovidima (M. Marković: Descriptio Croatiae), "Vjesnik", Zagreb 2 – 4. X. 1993, podlistak 1 – 3.
- Predgovor, "R. Lopašić: Karlovac – poviest i mjestopis grada i okolice" (pretisak), Karlovac 1993, 7 – 12.
- Pogovor, "Š. Popović: Seljaštvo na vlastelinstvima u Hrvatskoj 1848.", Zagreb 1993, 271 – 274.
- Dr. Lelja Dobronić – znanstveni doprinosi povijesti Zagreba, "Radovi Zavoda za hrvatsku povijest" 26, Zagreb 1993.

Građa s komentarom

- Gospodarske instrukcije i poslovni ugovori na valpovačkom spahiluku u 18. i poč. 19. st., "Zadružni arhiv" 7, Novi Sad 1959, 124 – 139.
- Putovanje grofa Telekija kroz Banat, Bačku, Slavoniju i Srijem u 1794. god., "Zbornik Matice srpske" 23, Novi Sad 1959, 75 – 87.

- Dva gospodarska pravilnika za feudalne gospostije u Hrvatskoj i Slavoniji oko god. 1800, "Starine JAZU" 50, Zagreb 1960, 427 – 460.
- Prilog historiji trgovine između ugarsko-hrvatskog zaleđa i sjevernog Jadrana u drugoj pol. 18. st., "Vjesnik historijskih arhiva Rijeka-Pazin" XIII, Rijeka 1968, 139 – 148.
- Historijat slavonskih vlastelinstava do sredine 18. st., "Arhivski vjesnik" XVI, Zagreb 1973, 123 – 157.
- Prilozi za povijest bune križevačkih seljaka 1755. god., "Arhivski vjesnik" XVI, Zagreb 1973, 87 – 107.

Radovi iz arhivistike

- Inventiranje matičnih knjiga u Belgiji, "Arhivist" 2, Beograd 1951, 67 – 68.
- Djelatnost Ivana Kukuljevića kao zemaljskog arhivara 1848 – 1860, "Arhivist" 3, Beograd 1955, 6 – 14.
- Zbirka matičnih knjiga Državnog arhiva u Zagrebu, "Arhivist" 2, Beograd 1956, 28 – 34.
- Zemaljski arhivari A. Štriga, F. Pogledić i J. Miškatović, "Arhivski vjesnik" I, Zagreb 1958, 487 – 506.
- Poslijeratni razvitak i sadašnja organizacija Austrijskog državnog arhiva u Beču, "Arhivski vjesnik" I, Zagreb 1958, 615 – 622.
- Neke nove austrijske arhivske publikacije, "Arhivist" 1 – 2, Beograd 1958, 129 – 137.
- Matične knjige s područja Hrvatskog zagorja, 17 – 19. st., "Arhivist" 3 – 4, Beograd 1958, 137 – 152.
- "Muzeji i arhivi", "Arhivist" 3 – 4, Beograd 1958, 187 – 189.
- Arhivi hrvatsko-slavonskih županija u 18. st., "Arhivist" 1 – 2, Beograd 1959, 33 – 45.
- Inventari talijanskih arhiva, "Arhivist" 1 – 2, Beograd 1959, 102 – 110.
- Sređivanje arhiva vlastelinstva Valpovo, "Arhivski vjesnik" II, Zagreb 1959, 457 – 469.
- Najstariji inventar arhiva valpovačkog vlastelinstva baruna Hillebrand-Prandau, iz 1789/1790. godine, "Glasnik arhiva Slavonije i Baranje" 1, Osijek 1991, 97 – 117.

Ostali tekstovi

- Obrada gospodarske povijesti 1883 – 1914. u djelu: "Povijest hrvatskog naroda g. 1860 – 1914.", Zagreb 1968.
- Obrada razdoblja 1701 – 1815. u djelu: "Ilustrirana povijest Hrvata", Zagreb 1971.
- Obrada razdoblja od 16. do 20. st. u djelu: "Tragom prošlosti – povijesni atlas u slikama", Zagreb 1973.
- Obrada povijesti grada Zagreba od 17. do 20. st. u djelu "Tisućljetni Zagreb", Zagreb 1975. (s daljnjim izdanjima).
- Obrada povijesnog razvoja Zagreba od 17. do 20. st. u djelu: "Zagreb i okolica", Zagreb 1975. (s daljnjim izdanjima).
- Obrada hrvatske gospodarske i društvene povijesti od 16. do 20. st. (tekstovi i zemljovid) u djelu: "Enciklopedija hrvatske povijesti i kulture", Zagreb 1980.

I. K.

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA XLVI (1)

1993.

IZDAVAČ: Društvo za hrvatsku povjesnicu

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb

Ivan KAMPUŠ, Zagreb

Tomislav RAUKAR, Zagreb

Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUŠ

TAJNIK REDAKCIJE

Ivica PRLENDER

LEKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Zagreb, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet

Ul. Đure Salaja 3

Narudžbe šaljite na navedenu adresu

Cijena ovog broja iznosi 60 kuna

Izdanje časopisa sufinancira

Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske

Slog i prijelom na kompjutoru: DENONA, Pergošićeva 8 – Zagreb

Tisak: KRATIS, Vrapčanska 15 – Zagreb, svibanj 1994.